

Sygn. akt II CSKP 357/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)
SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)
SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa [...] Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.
przeciwko Z. O.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 3 lutego 2022 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok częściowo, tj. w punkcie pierwszym
podpunktach 1a i 3 oraz w punkcie trzecim i piątym i przekazuje
sprawę w tej części Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego
rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację pozwanych wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z 26 lutego 2016 r., którym Sąd ten zasądził solidarnie od Z. O. i S. O. na rzecz [...] Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. kwotę 308 910,26 zł z odsetkami, w pozostałej zaś części postępowanie umorzył wobec cofnięcia pozwu i postanowił nie obciążać pozwanych kosztami procesu. Na skutek skargi kasacyjnej pozwanych Sąd Najwyższy wyrokiem z 20 kwietnia 2018 r., II CSK 410/17, uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny wyrokiem z 24 września 2019 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od Z. O. na rzecz [...] NSFIZ kwotę 262 573,72 zł, oddalając powództwo w pozostałej części i nie obciążając Z. O. kosztami procesu. W wyroku tym Sąd Apelacyjny zastrzegł pozwanej prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wysokości hipoteki umownej kaucyjnej wpisanej na rzecz powoda na kwotę 262 573,72 zł, wynikającej z wpisu w księdze wieczystej nr [...] oraz do stanu czynnego spadku nabytego po S. O.. Ponadto Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałej części oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny wskazał, że powód dochodzi wierzytelności wynikającej z zawartej przez pozwanych z [...] Bank S.A. umowy kredytu hipotecznego z 9 czerwca 2008 r., która to wierzytelność została przelana na rzecz powoda umową z 31 marca 2014 r. Wierzytelność ta była zabezpieczona hipoteką kaucyjną w kwocie 262 573,72 zł, ustanowioną na nieruchomości pozwanych na rzecz banku. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko pozwanym został wystawiony 27 października 2011 r. Nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności oraz wszczęcie postępowania egzekucyjnego nie przerwało biegu terminu przedawnienia nabytej przez powoda wierzytelności. Pozew w sprawie został wniesiony 21 września 2015 r. Zatem zobowiązanie obligacyjne pozwanych było przedawnione już w momencie złożenia pozwu. Termin przedawnienia roszczenia wynosił w tym przypadku 3 lata. Powód powołał się jednak również na wpis hipoteki w księdze wieczystej nr [...]. Podał, że na jego wniosek w księdze wieczystej

dokonano wpisu zmiany wierzyciela, co zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2204 ze zm., dalej: u.k.w.h.) skutkowało przeniesieniem wierzytelności hipotecznej wraz z zabezpieczeniem. Zmiana ta została wpisana na rzecz powoda 15 grudnia 2014 r. Sąd drugiej instancji uznał, że sam wpis hipoteki był w sprawie wystarczający dla uwzględnienia powództwa skierowanego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu. Zakres odpowiedzialności pozwanej został ograniczony do sumy hipoteki.

W skardze kasacyjnej pozwana zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie, w jakim Sąd ten w pkt I zmienił orzeczenie Sądu Okręgowego. Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie pkt I wyroku i zmianę pkt 1) wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 26 lutego 2016 r. przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżąca zarzuciła zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez ich nieuzasadnione niezastosowanie, a w konsekwencji niezbadanie przez sąd z urzędu, czy umowa stron nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych, które nie wiążą konsumenta, w sytuacji gdy umowa takie niedozwolone postanowienia zawierała a rozstrzygnięcie kwestii abuzywności postanowień umowy kredytowej mogło mieć fundamentalny wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie sądu, w szczególności w kontekście treści art. 94 u.k.w.h., który stał się podstawą uwzględnienia powództwa w części, tj. w wysokości kwoty hipoteki;

2) art. 58 § 3 k.c. przez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji brak ustalenia, że umowę kredytu bankowego z 9 czerwca 2008 r. należy uznać za nieważną w całości, bowiem bez niedozwolonych klauzul umownych nie może ona dalej funkcjonować w obrocie prawnym, ze względu na odpadnięcie niektórych koniecznych składników (*essentialia negotii*) umowy;

3) art. 94 u.k.w.h. przez nieuzasadnione niezastosowanie, a w konsekwencji brak ustalenia, że nieważność umowy kredytu powoduje wygaśnięcie wierzytelności, co z kolei prowadzi do wygaśnięcia hipoteki, które - w realiach

niniejszej sprawy i odpowiedzialności Z. O. jedynie jako ewentualnego dłużnika rzeczowego - pociąga za sobą konieczność oddalenia powództwa w całości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, względnie oddalenie skargi oraz zasądzenie od skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Trafny jest zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez ich niezastosowanie i zaniechanie oceny, czy umowa kredytu będąca źródłem dochodzonej przez powoda wierzytelności nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Przepis ten stanowi implementację do polskiego porządku prawnego dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95 z 21 kwietnia 1993 r.). Zatem kluczowe znaczenie w jego interpretacji ma orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE ukształtowane na tle przepisów tej dyrektywy.

Z uwagi na słabszą pozycję konsumenta, dyrektywa 93/13 zobowiązała państwa członkowskie Unii Europejskiej do ustanowienia mechanizmu zapewniającego, że wszelkie warunki umowne, które nie były indywidualnie z nim negocjowane, mogą zostać poddane kontroli w celu oceny ich nieuczciwego charakteru (wyrok TSUE z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, pkt 57). W świetle orzecznictwa TSUE zasada wykładni zgodnej wymaga, aby sądy krajowe czyniły wszystko, co leży w zakresie ich kompetencji, uwzględniając wszystkie przepisy prawa krajowego i stosując uznane w porządku krajowym metody wykładni, aby zapewnić pełną skuteczność dyrektywy 93/13 i dokonać rozstrzygnięcia zgodnego z realizowanymi przez nią

celami (wyrok TSUE z 6 listopada 2018 r., Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, a także do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile sąd ów posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (wyrok TSUE z 13 września 2018 r., Profi Credit Polska, C-176/17, pkt 42; zob. też wyroki TSUE: z 9 listopada 2010 r., VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, pkt 56; z 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito, C-618/10, pkt 44; z 21 lutego 2013 r., Banif Plus Bank, C-472/11, pkt 24; z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; z 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, pkt 58). Przy braku skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków danej umowy nie można bowiem zagwarantować przestrzegania praw przyznanych w drodze dyrektywy 93/13 (wyrok TSUE z 13 września 2018 r., Profi Credit Polska, C-176/17, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo; ostatnio także wyrok TSUE z 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, w połączonych sprawach C-419/18 i C-483/18). Zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sądy odsyłające są zobowiązane do zaniechania stosowania nieuczciwych warunków umownych, aby nie wywierały one, w braku sprzeciwu konsumenta, wiążących wobec niego skutków (wyrok z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

Stanowisko co do konieczności badania przez sąd z urzędu, czy w umowie zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem znajdują się niedozwolone (abuzywne) postanowienia jest szeroko aprobowane w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki: z 22 października 2020 r., I CSK 238/19; z 17 czerwca 2021 r., II CSKP 35/21; z 3 sierpnia 2021 r., I NSNc 232/21; z 31 sierpnia 2021 r., I NSNc 93/20; z 22 września 2021 r., I NSNc 429/21; z 22 września I NSNc 317/21; z 1 grudnia 2021 r., I NSNc 535/21).

Zatem zaniechanie przez Sądy *meriti* zbadania, czy umowa kredytu zawarta przez pozwanych z [...] Bank S.A. nie zawierała klauzul abuzywnych stanowiło naruszenie art. 385¹ k.c. w świetle postanowień dyrektywy 93/13.

2. Sąd ma obowiązek zbadania abuzywności postanowień umownych w granicach sporu (art. 321 § 1 k.p.c.), a w szczególności - w granicach przytoczeń faktycznych stron. Nie budzi jednak wątpliwości, że w okolicznościach sprawy, zagadnienie ewentualnej abuzywności postanowień umowy kredytowej było objęte przytoczeniami faktycznymi stron. Jak wynika z ustaleń Sądu Okręgowego pozwani zawarli bowiem z bankiem umowę kredytu hipotecznego w kwocie 154 455,13 zł, indeksowanej kursem franka szwajcarskiego (k. 236). Już tylko ta okoliczność nakładała na Sądy obowiązek zbadania z urzędu, czy postanowienia tej umowy nie są abuzywne, a w konsekwencji, czy wiążą pozwaną jako konsumenta (art. 385¹ § 1 k.c.).

3. Na przeszkodzie badania abuzywności postanowień umowy kredytu nie stało to, że podstawą uwzględnienia roszczenia powoda był stosunek hipoteki i odpowiedzialność pozwanej jako dłużnika rzeczowego. Do hipoteki kaucyjnej ustanowionej przed 20 lutego 2011 r. mają zastosowanie przepisy u.k.w.h. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2009 r. Nr 131, poz. 1075, zob. art. 10 ust. 1 tej ustawy). Co do domniemania istnienia prawa wynikającego z wpisu hipoteki nie mają więc zastosowania uchylone art. 71 i 115 u.k.w.h.

Hipoteka, jak się powszechnie przyjmuje, jest prawem akcesoryjnym, co oznacza, że prawo to nie ma samodzielneho charakteru, jest ściśle związane z wierzytelnością i istnieje tylko o tyle, o ile istnieje wierzytelność, którą zabezpiecza (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lipca 2014 r., II CSK 574/13). Hipoteka może więc powstać w zasadzie tylko wtedy, gdy powstała wierzytelność, którą ma zabezpieczać (zob. art. 65 ust. 1 u.k.w.h.). Gdy zatem wierzytelność nie powstanie ze względu na wady prawne (nieważność, bezskuteczność itp.) umowy kreującej wierzytelność, to nie może powstać również hipoteka zabezpieczająca tę wierzytelność.

Prawomocny wpis do księgi wieczystej hipoteki kaucyjnej nie wyłącza, w sprawie o zapłatę należności tak zabezpieczonej, dopuszczalności badania istnienia i wysokości wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, nawet w razie jej przedawnienia. Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie może bowiem stawiać wierzyciela hipotecznego w korzystniejszym położeniu w stosunku do dłużnika rzeczowego w tym znaczeniu, że pozbawiałoby dłużnika rzeczowego uprawnienia do podnoszenia zarzutów mających wpływ na wysokość jego zobowiązania pieniężnego zaspakajanego z obciążonej hipoteką nieruchomości. Pomimo zatem przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, dłużnik rzeczowy, w celu wykazania nieistnienia lub mniejszego zakresu obciążenia hipotecznego, od tego, które wynika z wpisu hipoteki do księgi wieczystej, w sprawie o zapłatę dochodzoną przeciwko niemu przez wierzyciela hipotecznego musi zakwestionować istnienie lub wysokość tej wierzytelności, co jest przejawem akcesoryjności hipoteki (wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17).

4. Do odmiennych wniosków nie prowadzi treść art. 3 ust. 1 u.k.w.h., zgodnie z którym domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym. Po pierwsze, domniemanie to nie rozciąga się na wierzytelność zabezpieczoną hipoteką (por. uchylony z dniem 20 lutego 2011 r. art. 71 u.k.w.h.). Po drugie, do obalenia domniemanie ustalonego w art. 3 u.k.w.h. nie jest konieczne wykreślenie wpisu hipoteki, lecz wykazanie, że mimo ujawnienia hipoteki przez wpis prawo to nigdy nie powstało albo mimo powstania - wygasło (wyrok Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2020 r., I CSK 429/18). W procesie o zapłatę należności zabezpieczonej hipotecznie właściciel nieruchomości może bowiem podnosić zarzuty kwestionujące zasadę jego odpowiedzialności rzeczowej. W ten sposób dłużnik rzeczowy nie zmierza do ukształtowania treści księgi wieczystej i zarazem do uzyskania wyroku skutecznego *erga omnes*. Oczywiście jest, że uwzględnienie tego rodzaju okoliczności w sprawie o zapłatę wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie nie będzie stanowiło podstawy do zmiany czy wykreślenia hipoteki w księdze wieczystej, lecz może odnieść skutek prawny wyłącznie w stosunkach pomiędzy dłużnikiem rzeczowym a wierzycielem hipotecznym (wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17).

Po trzecie, domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym, o którym mowa w art. 3 ust. 1 u.k.w.h., także w odniesieniu do wpisu hipoteki, może zostać obalone - jako przesłanka rozstrzygnięcia - w innej sprawie cywilnej niż sprawa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (uchwała Sądu Najwyższego z 8 września 2021 r., III CZP 28/21, OSNC 2022, nr 2, poz. 14).

5. W tym kontekście nie jest więc zasadny zarzut naruszenia art. 94 u.k.w.h., który stanowi, że wygaśnięcie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką pociąga za sobą wygaśnięcie hipoteki, chyba że z danego stosunku prawnego mogą powstać w przyszłości kolejne wierzytelności podlegające zabezpieczeniu. Przepis ten nie mógł znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro norma, która byłaby ewentualną podstawą stwierdzenia nieistnienia wierzytelności powoda lub jej istnienia w mniejszym zakresie, czyli art. 385¹ § 1 k.c. przewiduje inną sankcję. Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest bowiem - działająca *ex lege* - sankcja nieskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17). Gdyby okazało się więc, że umowa kredytowa z 9 czerwca 2008 r. zawierała niedozwolone postanowienia umowne, do których miałby zastosowanie art. 385¹ k.c., mogłoby to prowadzić jedynie do wniosku o nieistnieniu wierzytelności dochodzonej pozwem lub jej istnieniu w mniejszej wysokości, a nie do wygaśnięcia przysługującego powodowi roszczenia.

6. Na marginesie Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 6 listopada 2019 r. (zob. ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów,

które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Zakres zastosowania art. 328 § 2 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym (art. 391 § 1 k.p.c.) jest determinowany przebiegiem postępowania apelacyjnego oraz treścią orzeczenia sądu drugiej instancji w powiązaniu z granicami i zarzutami apelacji (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83). Podstawowym obowiązkiem sądu drugiej instancji jest wskazanie faktów i dowodów, na których się oparł wydając orzeczenie, oraz podstawy prawnej obejmującej przytoczenie przepisów prawa regulujących sporny stosunek prawny między stronami, a także wyjaśnienie, z jakich przyczyn znajdują one zastosowanie w konkretnej sprawie i w jaki sposób wpływają na jej rozstrzygnięcie (wyrok Sądu Najwyższego z 29 maja 2008 r., II CSK 39/08). Wymagania te odnoszą się zwłaszcza do uzasadnienia orzeczenia reformatoryjnego, którego treść powinna jasno wskazywać, z jakich przyczyn oraz na jakiej podstawie faktycznej i prawnej sąd odwoławczy orzekł odmiennie niż sąd pierwszej instancji.

Uzasadnienie Sądu Apelacyjnego nie pozwala na ustalenie, jaki stan faktyczny stał się podstawą rozstrzygnięcia. Sąd odwoławczy nie wyjaśnił, czy przyjmuje ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego za własne, a jeżeli tak, to które z nich. Jakkolwiek zaskarżone orzeczenie zostało wydane po ponownym rozpoznaniu sprawy na skutek uchylenia poprzedniego wyroku Sądu Apelacyjnego w postępowaniu kasacyjnym, to nie zwalniało to Sądu drugiej instancji z obowiązku ponownego odniesienia się do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd Okręgowy i wyjaśnienia, jaka jest podstawa faktyczna rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego.

7. Nie uszło przy tym uwadze Sądu Najwyższego niezbyt precyzyjne określenie przez skarżącego zakresu zaskarżenia skargą kasacyjną, który z kolei determinował zakres, w jakim możliwe było uchylenie zaskarżonego wyroku. Otóż autor skargi kasacyjnej zaskarżył pkt I ppkt 1a) wyroku Sądu Apelacyjnego, w którym Sąd ten - uwzględniając apelację pozwanej - zasądził kwotę 262 537,72 zł od pozwanej na rzecz powoda. Sformułowanie zaskarżonego wyroku w tej części

jest jednak co najmniej niefortunne. Po pierwsze, Sąd Apelacyjny, orzekając reformatoryjnie, zmienił wyrok Sądu Okręgowego i oddalił powództwo w części. Tyle że zakres, w jakim powództwo zostało oddalone został opisany od strony negatywnej - przez określenie tej części wyroku Sądu Okręgowego, w jakim powództwo zostało uwzględnione, a więc wyrok ten został utrzymany w mocy. W pkt I ppkt 1a) Sąd Apelacyjny określił bowiem kwotę, która została - niejako ponownie - zasądzona od pozwanej oraz zastrzegł pozwanej uprawnienie do powoływania się na ograniczenia odpowiedzialności przewidziane w art. 319 k.p.c. Nie ulega przy tym wątpliwości, że wynikający z pkt I ppkt 1a) zakres, w jakim wyrok Sądu Okręgowego został utrzymany w mocy determinuje jednocześnie zakres, w jakim apelacja pozwanej została oddalona (pkt II). Po drugie, nie jest jasne, w jakiej części powództwo zostało oddalone (pkt I ppkt 1b). Należy przypomnieć, że w wyroku Sądu Okręgowego została zasądzona solidarnie od dwojga pozwanych – S. O. i Z. O. kwota 308 910,26 zł z odsetkami. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego brak jakiegokolwiek wyjaśnienia, co w toku ponownego postępowania stało się z pozwanym Stanisławem Owczarzakiem i jaka jest podstawa prawna odpowiedzialności pozwanej Z. O., również w odniesieniu do wierzytelności dochodzonej od drugiego pozwanego. Można się tylko domyślać, że Z. O. ponosi odpowiedzialność jako spadkobierczyni S. O., co jednak w żaden sposób nie wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Nie jest jednak wykluczona interpretacja, że z bliżej nieznanych przyczyn powództwo w części odnoszącej się do S. O. zostało w ogóle oddalone. Można też jedynie spekulować, dlaczego pozwana miałaby ponosić odpowiedzialność ograniczoną do stanu czynnego spadku po S. O., skoro art. 74 u.k.w.h. takie ograniczenie odpowiedzialności dłużnika rzeczowego wprost wyklucza.

W istocie zatem w pkt I ppkt 1a) i ppkt 1b) zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo w części nieobjętej treścią pkt I ppkt 1a) wyroku Sądu Apelacyjnego. Natomiast w pkt II oddalił apelację pozwanej w części, w jakiej wyrok Sądu Okręgowego został utrzymany w mocy, tj. w zakresie wynikającym z pkt I ppkt 1a) wyroku Sądu Apelacyjnego. W takim ujęciu, skarga kasacyjna została wymierzona

w rozstrzygnięcie korzystne dla skarżącej, tj. pkt I ppkt 1 (odczytywany w całości) oddalający powództwo, zamiast w rozstrzygnięcie dla pozwanej niekorzystne, tj. pkt II wyroku oddalający apelację (w zakresie, w jakim powództwo zostało ostatecznie uwzględnione). Jednak, zdaniem Sądu Najwyższego, strona nie może ponosić negatywnych konsekwencji nieściślej redakcji wyroku. W szczególności, gdy rekonstrukcja rzeczywistej treści rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego i jego relacji do wyroku Sądu Okręgowego wymaga złożonej i wielopłaszczyznowej analizy poszczególnych punktów wyroku. Należy zatem przyjąć, że skarg kasacyjna została wniesiona od tej części wyroku Sądu Apelacyjnego, w której Sąd ten przesądził o zasadności powództwa (pkt I ppkt 1a), a więc od rozstrzygnięcia godzącego w interes pozwanej.

Rolą Sądu Apelacyjnego przy ponownym rozstrzygnięciu sprawy będzie nadanie wyrokowi takiej konstrukcji, która uwzględni prawomocne zakończenie postępowania zarówno w części, w jakiej powództwo zostało już oddalone (pkt I ppkt 1b wyroku Sądu Apelacyjnego), jak i w części, w jakiej nastąpiło prawomocne oddalenie apelacji (pkt II tego wyroku).

8. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazał sprawę w tej części do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego według art. 108 § 2 k.p.c.

A.S.

jw